

ג': משפחה שנטמעה

משפחה שנטמעה	ערעור צריך לבדוק	רמב"ם, מחבר
ב' עדים שנתערב (ספק) פסול? הוא יודע שנתערב (ספק) פסול?	ב' עדים שנתערב (ספק) פסול	
ב' עדים שנתערב (ספק) פסול? הוא יודע שנתערב (ספק) פסול	ב' עדים שיש קול	רש"י, ר"ן, רמ"א
עד א' שנתערב (ספק) פסול	ב' עדים שנתערב (ספק) פסול	שיטת חזו"א בדברי רמב"ם ורמ"א

א. מלאכי ג, א-ד

הגני שלח מלאכי ופנה דרך לפני ופתאם יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים ומלאך הברית אשר אתם תפצים הנה בא אמר ד' צבקות: ומי מכלל את יום בואו ומי העמד בהראותו כי הוא פאש מצרף וכברית מכבסים: וישב מצרף ומטהר כסף וטהר את בני לוי וזקק אתם פזקה וכסף וקיו לד' מגישי מנחה בצדקה: וערבה לד' מנחת יהודה וירושלם פימי עולם וכשנים קדמניות:

ב. רד"ק מלאכי ג:

וישב - כמו השופט שיושב לשפוט את העם ולהבדיל החייב מן הזכאי כן יהיה אותו היום שיהיה מצרף ומטהר כסף ומעביר ממנו הסיגים והם הרשעים:

וטהר את בני לוי - והם הכהנים, ולפי שדבר עליהם בפרשה שלמעלה זכר אותם עתה בפרט: מגישי מנחה בצדקה - מה שאין כן כהני הדור הזה כמו שאמר למעלה שהיו מקריבים בהמות בעלת מום:

ג. קידושין ע:-עא.

אמר רבי חמא בר חנינא כשהקב"ה מטהר שבטים, שבטו של לוי מטהר תחילה, שנא' "וישב מצרף ומטהר כסף וטיהר את בני לוי וזיקק אותם כזה וכסף..." מאי "מגישי מנחה בצדקה"? א"ר יצחק צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שמשפחה שנטמעה נטמעה... בימי רבי פנחס בקשו לעשות בבל עיסה לארץ ישראל אמר להם לעבדיו כשאני אומר שני דברים בבית המדרש טלוני בעריסה ורוצו כי עייל אמר להם אין שחיטה לעוף מן התורה אדיתבי ומעייני בה אמר להו כל ארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל נטלוהו בעריסה ורצו רצו אחריו ולא הגיעוהו ישבו ובדקו עד שהגיעו לסכנה ופירשו. א"ר יוחנן: היכלא! בידינו היא אבל מה אעשה שהרי גדולי הדור [=בעלי כת] נטמעו בה. סבר לה כר' יצחק דאמר ר' יצחק משפחה שנטמעה נטמעה.

אמר אביי אף אגן נמי תנינא: משפחת בית הצריפה היתה בעבר הירדן וריחקה בן ציון [רש"י: בעל זרוע]. עוד אחרת היתה וקירבה בן ציון בזרוע. כגון אלו אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב. כגון אלו דידעין, אבל משפחה שנטמעה נטמעה. תאנא עוד אחרת היתה [רש"י: שקירבה בן ציון] ולא רצו חכמים לגלותה, אבל חכמים מוסרים אותו לבניהם ולתלמידיהן פעם אחת בשבוע, ואמרי לה פעמים בשבוע. אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא כמאן דאמר פעם אחת בשבוע כדתנא ריני נזיר אם לא אגלה משפחות יהיה נזיר ולא יגלה משפחות.

ד. הר"ן על הרי"ף מסכת קידושין דף ל עמוד א

משפחת בית הצריפה היתה בעבר הירדן ורחקה בן ציון בזרוע. כלומר הכריזו שהם פסולים בן ציון אדם חשוב ובעל זרוע ועוד אחרת היתה שם וקרבה בן ציון בזרוע כגון אלו בא אליהו לטמא ולטהר לרחק ולקרב כגון אלו הוא דידעין כלומר שהכל מחזיקין אותן בפסולין אלא שנתקרבו בזרוע אבל משפחה שנטמעה מחמת שלא נודע פסולה נטמעה ומכאן נראה שאף בזמן הזה משפחה שנטמעה נטמעה כלומר שמי שיודע פסולה אינו רשאי לגלותה אלא יניחנה בחזקת הכשרה ולעתיד לבא אף על פי שיודע הדבר תהא כשרה.

ה. רמ"א אבן העזר ב:ה

משפחה שנתערב בה פסול, ואינו ידוע לרבים, כיון שנטמעה נטמעה והיודע פסולה אינו רשאי לגלותה, אלא יניחנה בחזקת כשרות, שכל המשפחות שנטמעו בישראל כשרים לעתיד לבא. ומ"מ כשר הדבר לגלות לצנועין (כך משמע מהר"ן פרק עשרה יוחסין)

ו. בית שמואל סימן ב ס"ק יט

מכל זה נשמע אפילו אם ידוע לשנים שנטמאה [לכאורה "נטמעה"] באיזה משפחה פסול אין ראוי לגלות כמה דמצינו בש"ס דלא היו מגלים אף על גב דהיה ידוע לחכמים...

ז. רמב"ם הלכות מלכים פרק יב הלכה ג

בימי המלך המשיח, כשתתישב ממלכתו ויתקבצו אליו כל ישראל, יתייחסו כולם על פיו ברוח הקודש שתנוח עליו, שנאמר וישב מצרף ומטהר וגו', ובני לוי מטהר תחילה ואומר זה מיוחס כהן וזה מיוחס לוי, ודוחה את שאינן מיוחסין לישראל, הרי הוא אומר ויאמר התרשתא להם וגו' עד עמוד כהן לאורים ולתומים, הנה למדת שברוח הקודש מייחסין המוחזקין ומודיעין המיוחס, ואינו מייחס ישראל אלא לשבטיהם, שמודיע שזה משבט פלוני וזה משבט פלוני, אבל אינו אומר על שהן בחזקת כשרות זה ממזר וזה עבד שהדין הוא שמשפחה שנטמעה נטמעה.

ח. חזון איש, נשים א:יה:סוף

ונראה דדוקא ע"א המהימן כבי תרי או לענין לבדוק אחר עדים אמרינן נטמעה נטמעה ואין מגלין משפחות, אבל תרי עדים שיודעין זה מזה מקרי 'ידוע לרבים' וחייבים להעיד...

ט. חלקת מחוקק סימן ב ס"ק ט

והיודע פיסולה אינו רשאי לגלותה. לפי זה ערער תרי שנתבאר לעיל (תחלת סעיף ג') שהעידו שנים שנתערב במשפחה פסול ממזר או חלל עשו שלא כדין שהעידו מה שאין ראוי לגלות אבל קשה מאחר דפסק לפני זה (בסעיף זה) בספק אחד דאסור ואם נשאת תצא איך אין מצוה לגלות דהיום או למחר יבואו עדים ויהיו הבנים ספק ממזרים ועל הר"ן שממנו (נובע דברי הרב מהרמ"א בהגה זו) שכתב זה אין לתמוה דהוא אפשר מיירי בפסול שאינו מבור' רק שחשש קול יוצא ועל זה קאי דא"צ להודיע רק לצנועים אבל שני עדים שיודעין מתערבות פסול רחוק לומר שלא יעידו מאחר שהבנים כשיודעו הם ספק ממזרים:

י. קידושין עב ע"ב

ת"ר: ממזירי ונתיני טהורים לעתיד לבא דברי ר' יוסי. ר' מאיר אומר אין טהורים.

- אמר לו ר' יוסי: והלא כבר נאמר 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם'!
- אמר לו ר' מאיר: כשהוא אומר 'מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם' ולא מן הממזרות.
- אמר לו ר' יוסי: כשהוא אומר 'אטהר אתכם' הוי אומר אף מן הממזרות!

בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב 'וישב ממזר באשדוד', אלא לר' יוסי מאי "וישב ממזר באשדוד"? כדמתרגם רב יוסף: יתבון בית ישראל לרוחצן בארעהון דהו דמו בה לנוכראין.

אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי. אמר רב יוסף אי לאו דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי, הוה אתי אליהו מפיק מינן צוורני צוורני [חבורות חבורות] קולרין.

יא. מרדכי מסכת יבמות הגהות מרדכי פרק ראשון רמז צו

אמר רבא והיא עמוקה משאול שנאמר 'מיד שאול אפדם ממות אגאלם', פרש"י ז"ל דלירודי גיהנם יש תקנה דכתיב 'מיד שאול אפדם וגו'" ולפסול דידיהו אין תקנה. משמע דאין ממזרים מטהורים לעתיד לבא! ולעתיד איירי מדמזמה להו לירודי שאול. ולפי זה ליתא הא דאמר שמואל פרק עשרה יוחסין הלכה כר' יוסי דאמר ממזרים טהורים לעתיד לבא. ונפקא מינה שיש להתרחק ממשפחות שאינן ידועות... ולפי זה רבא פליג אדשמואל וסבר כר' מאיר דאין טהורים לעתיד לבא. עד כאן לשון אז"ק.

יב. יבמות יז ע"א

מאי [מקום] "הרפניא"? אמר ר' זירא הר שהכל פונין בו. במתניתא תנא כל שאין מכיר משפחתו ושבתו נפנה לשם. אמר רבא והיא עמוקה משאול שנאמר "מיד שאול אפדם ממות אגאלם (הושע יג)", ואילו פסול דידיהו לית להו תקנתא.

יג. טור אבן העזר הלכות פריה ורבייה סימן ב

מ"מ משפחה שנתערב בה ספק פסול אין צריך לרחקה, שכולן טהורים לעתיד לבא. בד"א? לישראל, אבל כהן לא ישא מהן כדלקמן.

יד. ים של שלמה מסכת קידושין פרק ד סימן ג

והאי משפחה שנטמעה דקאמר, היינו שנתערב בה ספק פסול, וכמ"ש הטור (סימן ב') להדיא, דכהאי גוונא שריא אף האידנא. אבל משפחה שנתערב בה ודאי פסול, אסור להתחתן בה, אף שלעתיד לבא אין אליהו עתיד לגלות, מכל מקום הוא אסורה לנו משום ספק, ולא מצינו היתר אלא בספק ספיקא, ומ"ש בטור סימן ז', שאפילו משפחה שנתערב בה ספק איסור, שאסור לישראל לישא מהן, והולד ספק ממזר, ט"ס הוא לשם, כאשר כתבתי באריכות, בפ"ק דכתובות סימן ל"ג.

טו. בית שמואל סימן ב ס"ק טז

אם נתערב ספק ממזר במשפחה מותר לישראל לישא מן אותה משפחה אף לכתחלה. ומ"ש הטור ס"ס ז' ישראל שנתערב ספק איסור אסור לישא מן אותה משפחה ט"ס הוא וצ"ל שנתערב איסור, וכן מגיה מהרש"ל ודברי הד"מ מ"ש לפרש דברי הטור דחוקים הם:

טז. המקנה מסכת קידושין דף עא עמוד א

דבתחלה בשנתערבו פסולי בתוך המשפחה הוה בטלי ברוב דכל דפריש מרובא פריש אך לאחר כמה דורות שנתערבו זה בזה וקימ"ל דהולד הולך אחר הפסול נמצא שימצא במשפחה רוב פסולי ואפ"ה אמרינן ראשון ראשון בטל ולא אמרינן חוזר וניעור כדאיתא בי"ד סי' צ"ח, וזה הוא הצדקה שיעשה הקב"ה.

יז. בית שמואל סימן ב ס"ק יט

עוד נראה מש"ס הנ"ל דוקא ממזרים ונתינים דאינן ראויים לבוא בקהל ונטמעו אין מגלין אבל חללין דיש להם תקנה להתחתן בישראלים מגלים גם אלי' לעתיד יגלה לכן אמר רבי יוסי ממזרים ונתינים טהורים לעתיד...

יח. שו"ת מהרי"ט חלק ב - יורה דעה סימן א

ועוד אני מוסיף לו' דכי שריא רחמנא לספיק' בענין פסולים, לגמרי שרינהו כדמוכה בפ' עשרה יוחסין דאמרינן משפחה שנטמעה נטמעה כלו' שמי שידוע פיסולה אינו רשאי לגלותו...

יט. שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן ט:ג-ד

ג. אם לישא אשה שננטמע בה ממזר הוא התר למי שאינו יודע, והטעם שחייב לגלות ממזר מסוים שלא נודע. דלא הותרו לגמרי כשנטמעו, אלא **דכל איסורן דעבד וממזר הוא רק להיודע שהוא עבד וממזר**, אף אם לא ידע שאסורין. אבל להאין יודעין שהוא עבד וממזר, אין שום איסור, ולא הוי כעובר בשוגג ובאונס. ולכן אין מחוייבין לגלות כיון שליכא תקלה אחרי שאין יודעין. וממילא אסורין לגלות מפני כבוד הבריות הכשרין שנתערבו בהם. **וה"ה שאף בלא נתערב ליכא איסור להאין יודעין**, דהא לפ"ז מה שחלוק מכל איסורין הוא שבכל איסורין הוי עצם החתיכה והמעשה לבד האיסור ולכן בכל אופן נעשה איסור, אך לענין עונשין יש פטור אם הי' שוגג או אנוס, אבל **בממזר הוי הידיעה חלק בהאיסור, שההתחנות והתקרבות ממזרות ועבדות בכשרות הוא האיסור ולא עצם האיש**, וכשלא ידע שהוא ממזר ועבד ונושא בחזקת כשר נמצא שהיתה ההתחנות כשרות בכשרות שזה לא נאסר... **וכעין זה מצינו במלאכות שבת שאם לא ידע שעושה מלאכה אין שום איסור**, דמלאכת מחשבת אסרה תורה, ולא נחשב שעושה מלאכה אף שעכ"פ נעשית המלאכה בידיו, ורק בידע שעושה מלאכה אך שאומר מותר או ששכח שהוא שבת אז הוי עושה איסור בשוגג. וכמו כן יהיה לענין עבד וממזר וכל פסולי קהל...

ובלא נתערבו שליכא כבוד הכשרין דהא רק את הפסול יגלה, חייבו להכריז כיון שאם ידעו יהי' איסור, וגם מחמת שאין הזרע מוכן לקדושה כדאיתא בר"ן, וגם כיון שהיודעין אסורין להתחתן עמו יהי' תקלה שהיודעין יאמרו שמותר להתחתן בממזר. וגם לענין שבת מצינו שמחוייבין כה"ג לגלות...

ד. אם י"ל שכשנתערב ממזר במשפחה נעשה התר גמור ואף אליהו שידע האמת הוי בתורת נבואה ועדיין הוא תערובת, והטעם שלא יחזרו לאיסורם כשיודעו.

(ב) דלא מסתבר דיהיה חלוק בהאיסור בין ידע ללא ידע אלא דהותרו מצד שנתערבו ולא נודע מי הוא הפסול, ולכן לא יגלה אליהו....

כ. שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן ט:ד

ולכן לא יגלה אליהו. ואף שהוא יודע בברור מי הוא הממזר והעבד ויו"ח = ויוצאי חלציו = וא"כ אין כאן תערובות כיון שיכול לברר צריך לומר דכיון דידיעתו הוא מידיעת נבואה אינו כלום לשנות הדין שנעשה לפי ידיעת בנ"א דלפי ידיעתנו ניתנה התורה ומה דהותר בדין תורה ברוב וחזקה ועדים וכדומה מותר גם כלפי שמיא, אף אם ידוע שם שאינו כן, דלא בשמים היא ולכן כפי שמסור לדון בארץ כן הוא הדין בהחלט, דאל"כ לא היתה התורה מתרת שיורו וידונו דין שקר, ולכן כיון שעד עתה הי' היתר גמור להתחתן במשפחה זו ובהיתר נתחתנו בעוד משפחות מחמת שפסולי קהל מותרין בתערובות הי' היתר גמור גם כלפי שמיא לא יוכל אליהו בנבואתו לפוסלם.

כא. שו"ע אבן העזר ב:ה

אם נתערב בה חלל ודאי, כל אשה מהם אסורה עד שיבדוק, ואם נשאת תצא. והוא הדין אם נתערב בה ספק ממזר או ממזר ודאי. הגה: וכל זה דוקא למי שידוע בדבר. אבל משפחה שנתערב בה פסול, ואינו ידוע לרבים, כיון שננטמעה נטמעה/נטמעה/

כב. חזון איש, נשים א:לב

יש לעי' במשפחה שננטמעה אם יש על היחיד איסור ממזרות כשידוע לו. ומסתבר דכיון שננטמעה והוכשרה, גם על היודע אין איסור. ול' הרמ"א סי' כ' ס"ה "וכ"ז דוקא למי שידוע בדבר כו" משמע דאסורה לו, מיהו ל' הרמ"א אינו מתפרש שפיר דלמה לי' למימר "למי שידוע"? לימא בידוע לרבים! ואולי יש ט"ס וצ"ל "וכ"ז דוקא בדבר ידוע". וצ"ע.

כג. משנה עדויות ח:ז

אמר רבי יהושע מקובל אני מרבן יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו הלכה למשה מסיני שאין אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב אלא לרחק המקורבין בזרוע ולקרב המרוחקין בזרוע. משפחת בית צריפה היתה בעבר הירדן ורחקה בן ציון בזרוע, ועוד אחרת היתה שם וקרבה בן ציון בזרוע, כגון אלו אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב. רבי יהודה אומר לקרב אבל לא לרחק...

כד. חזון איש, נשים א:ל "שם ר' יהודה"

יש לעי' כיון דהן פסולין ידועין ודאי ראוי לרחקן כשתשבר זרוע רשע! ונראה דאה"נ דב"ד ירחיקו, אבל אין זה דבר מיוחד ליחסו לביאת אליהו, אלא זה בכלל האור הכללי ששייב את ישראל לתורה ולשמירת המצוה, וירפא את כל ההרוס בחומת התורה... אבל קרא "והשיב לב אבות וגו'" הוא על קירוב המרוחקות שכבר נשכח כשרותם, ויגלה הכשרם. וכן צ"ל בדברי חכמים "לא לרחק ולא לקרב" היינו שאין ביאת אליהו מתיחד על זה....

כה. הר"ן על הרי"ף מסכת קידושין דף ל עמוד א

ומיהו אפשר שראוי לגלותה לצנועין כדי שלא ידבקו בהם אף על פי שאם היו נדבקים בהם בלא ידיעה לא היה שם איסור כלל אבל מפני שאין הזרע מוכן לקדושה ולטהרה שאין הקב"ה משרה שכינתו אלא על משפחות מיוחסות שבישראל כשר הדבר לגלותה לצנועין...